عبدالله حسنزاده ساسەتمەداری رۆژهەڵات

دیمانە: فەرەیدون بێوار
F_bewar@yahoo.com

**** حیزبە کوردییەکانی کوردستانی ڕۆژهەڵات لەلایەنی بەرەی چەکداری کەمتر چالاکن، ئەمەش دوو خوێندنەوەی بۆ دەکرێت، خوێندنەوەیەک کە پێی وایە پارتی و یەکێتی ڕێگا نادەن ئەو شێوازە خەباتکردنە بەکاربهێنن، ئەوەی تریان پێی وایە، حیزبەکان بەخۆیان قەناعەتیان بە بەردەوامی خەباتی چەکداری لاوازە؟***

– ئەمانە هەردووکیان ڕاستن، سەبارەت بە ئێمە هەر لەسەرەتاوە شێوازی خەباتی مەدەنی و ئاشتیانەمان پێ باشتر بووە، هیچ میللەتێک حەز ناکات هەر بکوژێت و لێی بکوژرێت، بەڵکو بەشێکی دیکەی وەڵامەکە ئەوەیە کە حکومەتی کوردستان شوێنی حەوانەوەو پەناگەی ئێمەیە نابێت گیروگرفتی بۆ دروست بکەین، حەزناکەم ناو لەو مەسەلەیە بنێم فشاری پارتی و یەکێتی، چونکە هیچ کاتێک بارودۆخە بەوە نەگەیشتووە کە ئەوان فشارمان بۆ بێنن تا لە خەباتی چەکداری وازبێنین ڕەنگە بە داخوازیەکی برایانە داوایان لە ئێمە کردبێت کە موراعاتی وەزعی ناسکی کوردستان بکەین، جارێکیان لەبیرمە چەند نوێنەرێکی حکومەتی ئێران هاتبوون بۆ سەلاحەدین، منیش هەر لەوکاتەدا بەنوێنەرایەتی حیزب لەوێ ئامادەبووم، ئەوکات هەردوو سەرۆکی کورد لەوێ بوون، بە مام جەلالم گوت: هەر ڕێکەوتنێک کە لەگەڵ حکومەتی ئێران دەیکەن یەکەم خاڵی با ئەوەبێت کە حکومەتی هەرێمی کوردستان بڕیاریدا هەموو چالاکیە سەربازیەکانی حیزبی دیموکرات ڕاگرێت، مام جەلال گوتی تۆ دەزانی چ دەڵێی؟ گوتم: بەڵێ، ئەوە قسەی خۆم نیە بەڵکو بڕیاری مەکتەبی سیاسی حیزبە، مادام حکومەتی ئێران ئامادەیە ڕێکەوتن لەگەڵ حکومەتی هەرێم مۆربکات، ئێمە ئەو هەڵوێستە وەردەگرین و بڕیاری خۆمان دەکەینە قوربانی، ئەوە هەر ئێستا نیە کە ئێمە شێوازی خەباتی مەدەنیانەمان هەڵبژاردوە تەنانەت بڕیاری ئاشتی خوازانە یان هەڵبژاردنی شێوازی خەباتی مەدەنیانە وای لە هەندێک لایەن کردبوو کە خەڵک هانبدەن تا خۆپیشاندان دژی ئێمەو پارتی بکەن، بڵێن دیموکرات و قیادە ڕەنجی کوردیان بەبادا، چەندین جار ئێمە ڕامان گەیاندوە کە ئەگەر حکومەت ئامادەبێت تەنیا خود موختاری بە کوردستان بدات پێشمەرگەکانمان دەنێرین شان بەشانی سوپای ئێران شەڕی سەربازانی عێراق بکات، ئەوەمان چەند جار گوتووە لەکاتی شەڕی نێوان عێراق و ئێراندا.

*** باشە بۆچی هەوڵتان نەدا لە سەردەمی خاتەمی کە ئەوکات سیاسەتی ئێران کەمێک کراوەتربوو، پڕۆژەی خود موختاری کوردستان زیندو بکەنەوە؟**

– محەمەد خاتەمی ئەدەبیە، قسەی جوانی کردووە، بەڵام هیچ کاتێک باسی لە خود موختاری یان خود گەردانی نەکردووە، خود گەردانی پڕۆژەیەک بوو کە حیزبی توودە گەڵاڵەی کرد، بەڵام هیچ کاتێک خاتەمی یان ئێران لەو سەردەمە نەهاتووە ئیشی لەسەر بکات، ئەوان هەمیشە لەدوای فرسەتێک دەگەڕان، تەنانەت قسەیەکی خوالێخۆشبوو "خومەینی" ئەو کاتە زۆر باسدەکرا کە گوتبووی، یەکەمجار گەمارۆیان بدەن ئەو جا قسەیان لەگەڵ بکەن، ئەوان نەیان دەویست گفتوگۆ لەگەڵ کورد بکەن، بەڵکو دەیان ویست تەنیا کورد بخافڵێنن.

*** پەیوەندیتان لەگەڵ موجاهیدی خەڵقی ئێران چۆنە، ئایا تاچەند لەگەڵ بیرو ڕای حیزبە کوردستانیەکانن کە ئەو ڕێکخراوە بە یارمەتی دەری بەعس دژ بە خەڵکی کوردستان لە قەڵەم دەدەن؟**

– لەگەڵ ئەوەشدا ئێمە موجاهیدین بەهێزێکی گەورەی ئۆپۆزسیۆنی ئێران دەزانین، بەڵام هێزە سیاسیەکانی کوردستان کەمتریان پەیوەندیان لەگەڵ هەیە، پێم وابێ ئەو شتە بەو جۆرە نییە، دەڵێن لە سیاسەتدا نەدۆستایەتی یەکجاری و نە دوژمنایەتی یەکجاری هەیە، چەند لەو هێزانەی کەپێشتر لەیەکتریان دەکوشت و یەکتریان بەخائین ناو دەبرد ئەمرۆ هاوپەیمانی یەکترن، ئێستا ئەمریکا موجاهیدنی لە لیستی تیرۆریستان نەهێناوەتە دەرەوەو پارێزگاریشیان لێدەکات،

تەنانەت سەبارەت بە پەکەکەش ئەمریکا بەجۆرێک لە جۆرەکان گفتوگۆ لەگەڵ ئەو هێزە دەکات کەچی لە لیستی تیرۆریستانیش دایناوە. بۆچی تاوەکو ئێستا حیزبە سیاسیەکانی کوردستانی ڕۆژهەڵات پرۆژەیەکی چارەسەری نەتەوەییان نەبووە؟

– پرۆژە هەبووە بەتایبەتی لەلایەن حیزبی دیموکرات و کۆمەڵە کە هێشتان لەت نەبوو بوون، بەڵام بەڕای من کێشەی گەورە لێرەدا ئەوەیە کە زۆربەی ئەو حیزبانە لە دەرەوەی وڵاتن و لەناو خاکی خۆیان نین، لەنێو خەڵکی خۆیان نین، ئەو زەرورەتەی کەبەو جۆرەی کە هەیە سودی لێ نابینین، هەر کەسەی لە شوێنێک و لە خێمەیەک دانیشتوون لەمەیدانی خەباتەکەدانین کە ئەو زەرورەتە هەست پێ بکەن، وە فشاریان لەلایەن کۆمەڵانی خەڵکەوە لەسەر نییە، مەبەستم دەرەوەی خاکی کوردستانی ڕۆژهەڵاتە واتا کوردستانی عێراقیش.

***هەست دەکرێت کە کەمتر حیزبە کوردیەکانی کوردستانی ڕۆژهەڵات جەماوەریان هەیە، ئەوەش بۆ ئەوە دەگێڕنەوە کە حکومەتی ئێران گرنگیەکی تەواو بە دێهاتەکان و شارە کوردییەکان دەدات و خزمەتگوزاریان بۆ دەبات بۆیە کەمتر خەڵک ڕوو لە پێشمەرگایەتی دەکات؟**

– نازانم ئەندامی حیزبەکان بۆ کەمن، گەر ئەندامانی حیزبەکان هەر ئەوەندەن کە لێرەن بابڕۆن بارەگا داخەن و خواحافیزیان بێت، ئێمە بەشی هەرەکەمان لە دەرەوەین، بەشی هەرە زۆریشمان لەناوەوەی وڵاتین، تەعبیرێکی دیکە بەکاردێنین ئەوانەی کە ترساون هەڵاتوین و ئەوانەی کە ئازان لەوێ ماون.

بەڵام بۆ دەبێت پێمان وابێت میللەتێک هەردەبێت برسی بێت ئەو سا حیزبی سیاسیان هەبێ، خۆ گەلانی تێریش هەر حیزبی موعارەزیان هەیە، بەڵام خەڵک بەژیری و وشیاری خۆی توانیویەتی دەوڵەت بەڕێوەببات نەک بە بەرنامەداری دەوڵەت، سەرەڕای ئەوەش بەپێی ئامارەکانی وڵاتی ئێران لە 35%ی خەڵکی کوردستان لەژێر هێڵی هەژاریدا دەژین، خەڵکێک هەیە لە کوردستان حەزیان لەکاری حیزبایەتی و سیاسی نییە، بەڵام ئەوانە ژمارەیەکی یەکجار کەم لە خەڵکی کوردستان پێک دێنن.

*** لە کوردستانی ئێران چەندین ڕۆژنامەو بڵاڤۆک بە زمانی کوردی دەردەچن، خوێندن لە زانکۆکان بە زمانی کوردی هەیە، ئایا ئەمە جۆرێک نییە لە دەرفەتدان بە ئازادی ڕادەربڕین؟**

– لەپێشدا با ئەوەتان بۆ ڕوونکەمەوە کە تاوەکو ئێستا لە کوردستان زانکۆی کوردی نییە، بەڵکو دوو بەش هەیەکە بە زمانی کوردی بخوێندرێ نازانم دەست پێکراوە یا خود نا، پێنج شەش ساڵە بڕیاری لێدراوەو زۆریش بە مەکسەبێکی گەورە لە قەڵەم دراوە، لەحاڵێکدا لە زەمانی شا لە کوردستانی ئێران دوو بەشی زمانی کوردی دە خوێندرا، ئەوانە زانکۆ نین بەڵکو کۆلێژی زمانی کوردین کە بەتەمان بخوێندرێن، ئەو ڕۆژنامەو گۆڤارە کوردیانەش کە دەردەچن بەڕاستی بە دەسکەوتی خوێنی چەندین ساڵەی گەلی کوردی دەزانم، لەگەڵ ئەوەشدا نابێ حاشا لەوە بکەم کە ئەگەر ڕژێمێک چەندە دژی ئازادیش بێت گەر خاڵی ئیجابی هەبوو دەبێ باسبکرێت.

*** پاش کەرتبوونەکەی حیزبی دیموکرات باس لەوەدەکرا کە هەر لایەکتان لەو دووباڵە یەکێک لە حیزبە سەرەکیەکانی کوردستان پاڵپشتیتان دەکات؟**

– من ناڵێم خەڵک ئەو قەزاوەتە ناکات، بەڵام ئەوە دەڵێم ئەوەندەی من لەناو ئەو حیزبەی خۆماندا بوومە بە تەواوی ئەوە ڕەتدەکەمەوە، حیزبی دیموکراتی کوردستان نە سەر بە پارتیەو نەسەر بە یەکێتییە، وە نەسەر بە پارتی دەبێت نەسەر بەکێتی دەبێت، بەڵام دۆستی هەردوو لایانە جا خەڵک بۆخۆی چ دەڵێ خۆ زاری خەڵکی تورەگە نیە من بیبەستم، من دیسانەوە دەڵێم نەلەپێش لەتبونێ نەلە پاش لە تبونێ نە لەسەرەوە نە لەخوارەوە قسەیەکم نەبیستووە باس لە پێخۆشبونی لەت لەت بوون بکەن، هەوڵی زۆریش درا لەلایەن هەردوو لاوە تاوەکو نەهێڵێن ئەو لەت بوونە دروست بێت، بەڵام لەیەک دوور بووین.

*** پاش هاتنی ئەمریکا بۆ عێراق و هاتنە ئارای قسەو باسی لێدانی ئێران لەلایەن ئەمریکا هیچ بەرەیەکتان پێک نەهێناوە؟**

– ئێمە لە کۆنەوە هەوڵمانداوە پەیوەندیمان لەگەڵ ئەمریکادا هەبێ لەکۆنەوە لەساڵەکانی (1994 – 1995) وە، ئێمە پەیوەندیمان لەگەڵ ئەمریکا هەیە، مەسەلەی هاوکاریش لەگەڵ ئێمەدا، هاوکاری مادی تائێستا شتی وانەبوو، ڕاستیەکەی

ئەمریکا ئەو نیازە جدیەی کە بۆ ڕوخانی ڕژێمی عێراق هەیبوو بۆ ڕژێمی ئێرانیَ نەیبووە، ئەوان نایانەوێت دەوڵەتی ئێرانی بگۆڕن بەڵکو دەیانەویَ سیاسەتی دەوڵەتی ئێرانی بگۆڕن، جا بۆیە تائێستاش گەمارۆی ئابووری و ئەو فشارە سیاسیەیان بەکارهێناوە.

*** پەیوەندیتان لەگەڵ وڵاتانی ئەورووپا چۆنە ئایا هاوکاریتان دەکەن لەهیچ ڕوویەکەوە؟**

– لە زۆربەی ئەو وڵاتــانەی ئەنــدامی حیزبیمـــان هەیە، نوێنەرایەتیمـــان هەیە، پەیوەنـــدیمان لەگەڵ حیزبەکـــان و پەرلەماندارەکان هەیە، بەڵام دیارە زیاتر دەعمی ئەو وڵاتانە هاوکاری سیاسی و مەعنەویە، هاوکاری عەمەلی ناکەن، ڕەنگە لەهەل و مەرجێکی دیکەدا هاوکاری عەمەلیش بکەن، خۆی لە کوردستانی باشوریش تا ئەو گۆڕانکاریە ڕوویـنەدا هاوکاری عەمەلیان نەکرد.

*** ڕەوشی ژیانی کوردەکانی ڕۆژهەڵات لێرە ناهەموارە هەوڵی ئێوە بۆ چاکترکردنی ئەو بارودۆخە چییە؟**

– دەبوایە ئەو پرسیارە لە کاربەدەستانی کوردستان بکەین، من لەکاتی خۆیدا نامەم بەدەست و خەتی خۆم بۆ هەردوو سەرکردەی حیزبە کوردیەکان ناردووە، باسی بارودۆخەکەم کردووە، بەڵام سەرەڕای ئەوەش ئێمە مەمنونی حکومەت دەبین، بۆ نموونە ئێستا بەرنامەی نەوت بەرامبەر بە خۆراک یان ئەو بایەعەی کە دەدرێت شمولی ئێمەش دەکات، وەکو هاوڵاتیەکی کوردستان لە کارەباو ئاو و نیشتەجێبونی ئەو وڵاتە سودمەندین ئێمەش ئەوەمان لەبەرچاوانە، بەڵام گەر هەوڵبدرێت، زیاتر ژیانیان باشتر بکرێت دیارە ژمارەیان گەلێک زۆرنیەو دەکرێت چاک بکرێت.

*** زۆرجار سیاسەتوانانی کورد باس لەخەونی دروستبوونی دەوڵەتی کوردی دەکەن، بۆچی ئێوەش نەبوونەتە بەشێک لە دروستبوونی ئەو پرۆژەیە؟**

– جا نامان کەنە بەشێک لەو پرۆژەیەی کوردستانی گەورە، گەر ئێستا سەیری "پژاک" بکەین دەبینین دەڵێ ئێمە بۆ بستە خاکێکی کوردستان شەڕ ناکەین، دەنا پرۆژەی کوردستانی بوونی گەورە گەر لەخەمی چوارچێوەیەکدا بیگریت، ئەمرۆ لەهەل و مەرجی ئێستاماندا لەدەیەی ئەخیردا، دەبێت دەست پێشخەریەکی کوردستانی باشووربێت بە تایبەتی دوو پارتە سەرەکیەکە، ئەو موبادەرەیە بە ئێمە ناکرێت گەرنا ئێمە بە ڕەسمی ڕامان گەیاندووە کە لەگەڵ یەکپارچەی کوردستان داین.

*** ڕەوشی کوردستانی باشوور چۆن دەبینی، پێت وایە لە بەرنامەو ستراتیژیەتی ئەمریکا هیچ پرۆژەیەک هەیە بەناوی کوردستانی گەورە؟**

– لەباری سیاسی پێم وایە هەلومەرجێکی سیاسی گونجاو لە کوردستان هەیە، لە باشووری کوردستان من ناڵێم کوردو ئەمریکا هاوپەیمانن، بەڵام ئێستا ئەو دوو لایەنە بەرژەوەندیان پێکەوەیە، بەڵام گەر بڵێن هاوپەیمانیەتێکی ڕەسمی هەیە من شتی واناڵێم، چونکە پێم خۆش نیە قسەکانم لەمانای خۆیان گەورەتربن، بەڵام دەرفەتێکی باش بۆ کورد ڕەخساوە کە گەورەترین هێزی دنیایَ لەو وڵاتە هەیە، قازانجەکانیش لەگەل قازانجی کوردستان یەکتر دەخوێننەوە، پێشم وایە ڕێبەرایەتی کورد خراپ سودی لەو هەل و مەرجە وەرنەگرتووە، لەبارەی ئەوەش کە ئەمریکا نەخشەی کوردستانێکی گەورەی لەجانتاکەی دابێت من شتی وانابینم، جارێکیان شتێکی وام بەرگویَ کەوت کە بەرپرسێکی ئەمریکی گوتویەتی تا ئەمریکا لە عێراقدا بێت ناهێڵێت کەرکوک بگەڕێتەوە سەر کوردستان، جا گەر ئەوان ئامادەنەبن پارچەیەکی وا بچووک بگەڕێتەوە سەر کوردستان چۆن دەوڵەتێکی کوردی گەورە دروست دەکەن.

*** پێت وایە لەڕووی نەرمی نواندان و سەلماندنی مافی کورد ڕژێمی ئێران باشتر بووە یان عێراق؟**

– مەسەلەیەکی کوردی هەیە دەڵێَ: "نە بووک بێ و نە خەسوو" لەبارەی حکومەتەکانی حاکم بەسەر کوردستاندا، من هەمیشە وام گوتووە کە ناکرێت هەر کامێکیان بگریت و حوکمی موتڵەقیان بە سەربدەی، بۆ نموونە لەبارەی ئەوەی کە حاشا لە کورد و ناو نەکراوە ئێران لەپێش هەموانەوە بووە، لەبارەی هەندێک مومارەساتی دیموکراتیکەوە تورکیا لەپێش هەمووانەوە بووە، لەبارەی ئیعترافیش بە کوردو زمانی کوردیەوە عێراق لەپێش هەمووانەوە بووە، لەبارەی کەمتربوونی زەخت سوریا لەپێش هەمووانەوە بووە.

*** ڕوویداوە لەکاتی شەڕکردندا لە سەنگەردا بیرت لە خۆشەویستەکەت کردبێتەوە؟**

- دەبێت هەم لە سەنگەرو هەم لە خۆشەویستی بزانین مەبەستمان چییە، گەر مەبەست ئەو سەنگەرەیە کە تۆ دانیشتوو تفەنگی داوێی، من قەت نەچوومە ئەو سەنگەرەوە بە حەیاتم تفەنگم بەڕووی دوژمنەوە نەهاویشتووە، بەڵام لەگەڵ هێرشی تانکو فرۆکەو تۆپ ڕوو بەڕوو بوومەو ئێستا پێم سەیرە کەماوم، گەر خۆشەویستی ئەوەش بێت کە کوڕێک کچێکی خۆش بوێت ڕەنگە ئەوەش هەر درەنگ بێت، چونکە ئەو کاتەی من ژنم هەبووەو لەو مەسەلانە چوومەتە دەرێ.